

Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

**Харків
2020**

Редакційна колегія:

Головний редактор – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Заступник головного редактора – Маркіна Тетяна Юріївна, доктор біологічних наук, професор, декан природничого факультету

Відповідальний секретар – Перетяга Людмила Євгенівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Члени редакційної колегії:

Бондар Віталій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної педагогіки, академік Національної академії педагогічних наук України

Галій Алла Іванівна, кандидат біологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри здоров'я людини, реабілітології та спеціальної психології

Голуб Наталія Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Гордієнко Ірина Вікторівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Дрозик Людмила Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Золотоверх Владлена Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Казачінер Олена Семенівна, доктор педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Коваленко Вікторія Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Орлов Андрій Валерійович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Пашинський Павло Петрович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології та спеціальної психології

Сінопальнікова Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Туренко Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Щербак Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Рекомендовано редакційно-видавничим відділом Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, протокол №7 від 19.11.2020 р.

А 43

Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти / За загальною редакцією Бойчука Ю.Д. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. – 376 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню проблеми організації комплексного психолого-педагогічного супроводу інтегрованого та інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Розглянуто широке коло нагальних питань, пов'язаних з організацією інклюзивного освітнього середовища, наданням освітніх та корекційно-розвиткових послуг дітям з порушеннями психофізичного розвитку.

ЗМІСТ

Азаренкова Н.І. Актуальні проблеми діагностики мовленнєвого розвитку дітей раннього віку.....	7
Аразгелдієва М.Б. Завдання формування просторових уявлень у дітей із затримкою психічного розвитку як важлива складова процесу підготовки їх до навчання у школі.....	13
Аразгелдієва М.Б. Особливості корекційної роботи з формування зорово-просторових уявлень у дітей із затримкою психічного розвитку та системним недорозвиненням мовлення.....	19
Біляніна В.М. Особливості проведення логоритмічних занять з дітьми дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня.....	24
Богодущенко К.М. Психолого-педагогічні умови організації інклюзивного навчання дітей дошкільного віку з тяжкими мовленнєвими порушеннями.....	30
Борисенко У.В. Інноваційні методи комплексної корекції вторинних порушень у дітей старшого дошкільного віку з ДЦП.....	39
Веремій Д.В. Розвиток комунікацій дітей першого року життя з дизартричними порушеннями.....	45
Волокова А.О. Диференційоване навчання як практична технологія організації освітнього процесу в умовах освітньої інклюзії.....	49
Волошина А.В. Фізіотерапевтичні процедури в реабілітації дітей із ДЦП.....	54
Гайденко К.А. Ключові аспекти готовності майбутніх вчителів-реабілітологів до роботи в інклюзивно-ресурсних центрах... ..	57
Галій А.І. Педагогічна реабілітація дітей із ЗПР засобами інклюзивного навчання.....	61
Гноєва Д.Т. Реалізація інклюзивної форми навчання в освітньому просторі України на сучасному етапі.....	72
Горобець К.В. Напрямки логопедичної роботи з підлітками, що страждають на дизартрію при ДЦП	78
Гуріна К.В. Характеристика читацької компетентності у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення.....	84
Давиденко К.А. Особливості обстеження порушення голосу в дітей дошкільного віку.....	89
Давіденко М.В. Адаптація дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю до навчання у початковій школі.....	94
Довженко Т.О. Роль ігор та ігрових прийомів в процесі формування лексики дітей з загальним недорозвиненням мовлення III рівня.....	99
Дубась Д.О. Формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальною недостатністю.....	104
Єфременко Ю.О. Корекційні засоби навчання дітей із порушеннями мовлення.....	110

доводять ефективність застосування комплексних методів корекційної роботи та дозволяють мінімізувати вторинні порушення, таким чином покращують стан психічного здоров'я та сприяють реалізації власного потенціалу дітей.

Список використаних джерел:

1. Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г., Романенко О.В., Скрипка Н.С. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі: навч.-метод. посіб. Київ: «Веселка», 2003. 155 с.
2. Нагорна О.Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб., 2-ге вид. Рівне: НУВГП, 2016. 141 с.
3. Колупаєвої А.А. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. Київ: ТОВ ВПЦ «Літопис–ХХ», 2010. 363 с.
4. Левченко, И.Ю. Технологии обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата [Текст] / И.Ю. Левченко, О. Г. Приходько М.: Издательский центр «Академия», 2001. — 192 с.
5. Чеботарьова, О. В., Гладченко І. В. Багатоаспектність корекційно розвивальної роботи в освітніх закладах для дітей із порушеннями опорно рухового апарату . Особлива дитина: навчання і виховання. 2017. № 1(81). С. 21-30.

Веремій Д. В.

РОЗВИТОК КОМУНІКАЦІЙ ДІТЕЙ ПЕРШОГО РОКУ ЖИТТЯ З ДИЗАРТРИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Перші ознаки дизартричних проявів можна визначити вже в немовляти. Їх раннє виявлення сприяє своєчасному початку корекційної роботи та попередженню появи вторинних порушень.

Ключові слова: комунікації, дизартричні порушення, ранній вік.

Постановка проблеми. Дизартрія є одним із самих розповсюджених розладів мовлення, її значення як проблеми на даний момент різко зростає. Як

правило виявлення дизартрії та її корекція починаються у віці 3-5 років, що є несвоєчасним. Втрачається сприятливий ранній вік для корекції і компенсації, також нашаровуються вторинні порушення. Це пов'язано з відсутністю обізнаності батьків і спеціалістів про дизартричні прояви в ранньому віці та їх раннє подання.

Аналіз досліджень і публікацій.

Дослідженням етіології та симптоматики легкої форми дизартрії займалися Архіпова О., Гуровець Г., Маєвська С., Соботович Є., Тарасун В., Пахомова Н., Позднякова Л.

Дослідники Бадаляна Л., Мастюкова О., Семенова К. займалися вивченням ранньої діагностики дизартрій.

Вінарська О., Мамайчук І., Мастюкова О., Козявкін В., Половинкіна О. вивчали особливості ранньої корекції дизартрій і довели її успішність.

Мета статті. Розкрити комунікативні здібності дітей першого року життя з дизартричними порушеннями.

Виклад матеріалу дослідження. Найпершим засобом комунікації немовляти є крик. У дітей з дизартричними проявами крик в перші тижні життя може бути відсутнім або має хворобливий характер. Крик слабкий, короткий, високого тону, може бути пронизливим або дуже тихим, схожим на схлипування або скрикування (які дитина зазвичай справляє на вдиху), нерідко з носовим відтінком голосу. Все вищезазначене відзначається внаслідок порушення тонусу артикуляційної і дихальної мускулатури.

Наступною формою комунікації після крику, що з'являється у малюка є гукання. Патологія голосових реакцій у дітей може бути виражена в різному ступені: у вигляді повної відсутності або неповноцінності, специфічних особливостей вимовляння звуків гукання.

Повна відсутність голосових реакцій відзначається лише у дітей з важким ураженням нервової системи. Неповноцінність голосових реакцій виявляється у відсутності або бідності інтонаційної виразності гукання, відсутності навіть елементів самонаслідування, бідності і одноманітності звукових комплексів,

рідкості їх виникнення. Одноманітність звуків поєднується з їх специфічним проголошенням: звуки тихі, нечіткі, часто з носовою відтінком, що не відповідають фонетичним одиницям мови.

Найчастіше діти в період з 3 до 6 місяців видають недиференційовані голосні звуки та їх поєднання: [а], [и], [е], [уе], [ео], [ем], а задньоязикові звуки [г], [к], [х], відсутні, так як для їх артикуляції необхідна участь кореня язика, що у дітей з дизартричними розладами вкрай ускладнено внаслідок його напруги і обмеження рухливості. Інтонаційного забарвлення ці звуки не мають. Більшості дітей необхідно постійне стимулювання вимовляння звуків гукання.

У дітей з важким ураженням артикуляційного апарату тривалий час зовсім відсутня голосова активність. Час появи самонаслідування гукання коливається від п'яти місяців до року, що значно відстає від норми. У багатьох дітей само наслідування гукання зовсім не спостерігається.

У силу того, що у дітей з дизартричними проявами звуки гукання одноманітні і невиразні, вони не можуть служити засобом спілкування з оточуючими, що в свою чергу негативно позначається на процесі формування потреби мовного спілкування і призводить до затримки психічного розвитку в цілому.

Слід відзначити також, що невисока активність гукання гальмує хід становлення мовнорухового і мовнослухового аналізаторів.

Лепет є наступним засобом комунікації, що з'являється у дитини першого року життя після гукання. У дітей з дизартричними проявами зазвичай відзначається відсутність або крайня рудиментарність лепету. Видавані ними звуки одноманітні, інтонаційно невиразні. Дитина не може довільно змінювати висоту і гучність голосу.

Найбільш характерними в лепеті є поєднання гласних [а], [е] з губно-губними приголосними: па, ба, ма, ама, апу. Рідко зустрічаються губно-зубні, передньо-, середньо-, задньязикові звуки. Майже немає протиставлень приголосних звуків: дзвінких-глухим, твердих-м'яким, проривних-щілинним.

Проголошення окремих звуків часто супроводжується загальним підвищенням м'язового тону, появою насильницьких рухів. Реакція на звернену мову проявляється бідними звуковими комплексами, позбавленими емоційного забарвлення. Прагнення до звуконаслідування зазвичай відсутнє або виражено незначно.

Звукова активність вкрай низька. Дитина не намагається за допомогою звуків контактувати з оточуючими. Це поєднується з порушеннями моторного розвитку.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.

Отже, ми з'ясували особливості комунікації дітей першого року життя з дизартричними порушеннями. Виявлені особливості можна діагностувати вже на ранніх етапах життя дитини, тому це дає змогу провести ранню корекційно-розвивальну роботу.

У перспективі розробити методичні рекомендації для батьків, щодо розвитку мовлення дітей першого року життя з дизартричними порушеннями.

Список використаних джерел:

1. Архипова Е.Ф. Корекційна робота з дітьми з церебральним паралічем. Домовленнєвий період: Книга для логопеда. - М., 1989.
2. Журба Л.Т., Мастюкова Е.М. Порушення психомоторного розвитку дітей першого року життя. - М., 1981.
3. Кисличенко В.А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / В.А. Кисличенко. – К., 2011. – 20 с.;
4. Корекційно-логопедична робота з дітьми, що страждають на церебральний параліч, на першому році життя: Методичні рекомендації / Упоряд. К.А.Семенова, Е.Ф. Архипова. - М., 1982
5. Левченко І.Ю., Приходько О. Г. Технологія навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. - М., 2001